

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2002 vp

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudatta- mista koskevista havainnoista vuodelta 2000

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudatta- mista koskevista havainnoista vuodelta 2001

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä syyskuuta 2001 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksen oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 2000 (K 12/2001 vp) ja 11 päivänä syyskuuta 2002 valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksen oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 2001 (K 12/2002 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat vuoden 2000 kertomuksen johdosta olleet kuultavina

- valtioneuvoston oikeuskansleri Paavo Nikula
- ent. apulaisoikeuskansleri Jukka Pasanen

- ent. kansliapäällikkö, apulaisoikeuskanslerin sijainen Klaus Helminen.

Kertomukseen sisältyvän *perus- ja ihmisoikeusasioita* koskevan jakson johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- oikeustieteen lisensiaatti, assistentti Paula Ilveskivi
- professori Olli Mäenpää
- oikeustieteen lisensiaatti Kirsi Neiglick
- oikeustieteen lisensiaatti Maija Sakslin
- professori Kaarlo Tuori.

Valiokunnassa ovat vuoden 2001 kertomuksen johdosta olleet kuultavina

- valtioneuvoston oikeuskansleri Paavo Nikula
- apulaisoikeuskansleri Jaakko Jonkka
- ent. apulaisoikeuskansleri Jukka Pasanen
- ent. kansliapäällikkö, apulaisoikeuskanslerin sijainen Klaus Helminen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Käsiteltävänä olevat kertomukset ovat rakenteeltaan pääosin aiemmin annettujen kertomusten kaltaisia. Kertomukset sisältävät yleiskatsaukset oikeuskanslerinviraston toimintaan, minkä lisäksi niissä tehdään selkoa valtioneuvostoon kohdistuvasta valvonnasta, perus- ja ihmisoikeuksien valvonnasta, laillisuusvalvonnasta sekä asianajajalaitoksen valvonnasta. Kertomuksiin on otettu myös tärkeimpiä oikeuskanslerinvirastossa laadittuja asiakirjoja sekä liiteosa, joka sisältää muun ohella tilastotietoja oikeuskanslerinviraston toiminnasta.

Vuotta 2001 koskevan kertomuksen uutuus on erillinen jakso "tasavallan presidentti ja valtioneuvosto". Valiokunta pitää erittäin tärkeänä tätä jaksoa, jollaisten sisällyttämisestä kertomukseen valiokunta on esittänyt aiemmin toivomuksen (PeVM 2/2001 vp, s. 2/II). Kertomuksesta saa nyt entistä laajemmän yleiskuvan oikeuskanslerin ja oikeuskanslerinviraston toiminnasta.

Kanteluasiat muodostavat valtaosan oikeuskanslerinvirastossa käsiteltävistä asioista. Asioita tulee vireille myös oikeuskanslerin omasta aloitteesta ja rangaistustuomioiden tarkastusten johdosta. Lisäksi annetaan lausuntoja tasavallan presidentille, valtioneuvostolle ja ministeriöille. Vuonna 2000 käsiteltäväksi tulleiden kanteluasioiden määrä (1 282) oli hiukan suurempi kuin edellisvuonna (1 239). Vuonna 2001 kanteluasioita tuli vireille 1 292. Ratkaistujen kantelujen määrä oli hienoisessa nousussa, sillä kanteluja ratkaistiin 1 303 vuonna 2001 ja 1 231 vuonna 2000, kun vastaava luku vuonna 1999 oli 1 190. Kanteluasioissa tehtyjen ns. toimenpideratkaisujen prosenttiosuus oli 18 vuonna 2001, kun vastaava luku vuonna 2000 oli 16 eli yhtä prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisvuonna. Kantelujen käsittelyaikojen vaihtelu on jatkunut. Vuonna 2001 kaikkien kantelujen ratkaisu-

aikojen mediaani oli noin 12 viikkoa ja keskiarvo noin 25 viikkoa vastaavien lukujen ollessa noin 9 viikkoa ja noin 21 viikkoa vuonna 2000.

Valiokunta ei ole erikseen arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja ja kannanottoja.

Perus- ja ihmisoikeudet

Vuoden 1995 perusoikeusuudistuksessa hallitusmuotoon lisätyn säännöksen mukaan valtioneuvoston oikeuskansleri valvoo tehtäviään hoitaessaan myös perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista. Tämä valvontatehtävä on säilytetty uuden perustuslain 108 §:n 1 momentissa.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt vuoden 1995 uudistuksen hengen mukaisena, että oikeuskanslerin vuotuisen kertomukseen sisällytetään jakso perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumisesta (PeVM 25/1994 vp, s. 6/II). Vuotta 2000 ja 2001 koskevissa kertomuksissa tehdään vakiintuneeseen tapaan selkoa perus- ja ihmisoikeusasioista niille varatuissa pääjaksoissa. Valiokunta on kuullut valtiosääntöoikeuden asiantuntijoita vuoden 2000 kertomuksen käsittelyn yhteydessä, mutta tämä ei ole ollut aikataulusyistä mahdollista vuoden 2001 kertomusta käsiteltäessä. Valiokunta kuitenkin korostaa olevan tärkeää, että perus- ja ihmisoikeusasioita käsitellään yhtenäisesti kertomuksessa, että valiokunta voi kuulla tästä jaksosta asiantuntijoita ja että oikeuskanslerilla on mahdollisuus kommentoida kuulemisessa esille tulleita seikkoja. Valiokunnan tarkoitus on jatkaa menettelyä.

Päätösehdotus

Perustuslakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy kertomuksen ja

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi hallitukselle myös valtioneuvoston oikeuskanslerin tietoon saatettavaksi sekä eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Paula Kokkonen /kok	Jouni Lehtimäki /kok
vpj.	Riitta Prusti /sd	Pekka Nousiainen /kesk
jäs.	Tuija Brax /vihr	Heli Paasio /sd
	Klaus Hellberg /sd	Osmo Puhakka /kesk
	Esko Helle /vas	Pekka Ravi /kok
	Gunnar Jansson /r	Markku Rossi /kesk
	Jouko Jääskeläinen /kd	Ilkka Taipale /sd
	Saara Karhu /sd	vjäs. Veijo Puhjo /vas.
	Marjukka Karttunen /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jarmo Vuorinen.